

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

Навчальний рік 2023-2024

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

(назва освітнього компоненту)

Вибірковий освітній компонент

Форма здобуття освіти **Очна**
Т (очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань **23 «Соціальна робота»**
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність **231 «Соціальна робота»**
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс **2-й**

Силабус освітнього компоненту розглянуто
на засіданні кафедри громадського здоров'я
та управління охороною здоров'я

Протокол від.
“29” червня 2022 року № 14

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

проф. В.А. Огнєв
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем громадського здоров'я

Протокол від.
“30” червня 2022 року № 10

Голова

_____
(підпис)

проф. В.А. Огнєв
(прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Огнєв Віктор Андрійович - завідувач кафедри, д.мед.н., професор,
2. Мякина Олександр Володимирович – доцент кафедри, к.м.н., доцент

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Огнєв Віктор Андрійович , д. мед. н., професор, завідувач кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я;
Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше)	Громадське здоров'я, Основи громадського здоров'я, Доказова медицина з основами сучасної епідеміології, Біостатистика, Організація медико-соціального наукового дослідження, Комунікація в сфері охорони здоров'я Сайт університету: http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=232%3A2011-05-19-08-08-34&catid=7%3A2011-05-05-09-09-08&Itemid=27&lang=uk АСУ: http://31.128.79.157:8080/profile Moodle: http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4918 ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7319-1424 Scopus: https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57208735130
Контактний телефон	+38-099-95-47-120, 057-707-73-20
Корпоративна пошта викладача	va.ohniev@knmu.edu.ua
Консультації	понеділок 15.30-17.00
Локація (очні)	Ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Мякіна Олександр Володимирович , доцент кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я;
Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше)	Громадське здоров'я, Основи громадського здоров'я, Доказова медицина з основами сучасної епідеміології, Біостатистика. Методологія наукової роботи. Діловодство. Соціальна робота. Історія медицини. Сайт університету: http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=232%3A2011-05-19-08-08-34&catid=7%3A2011-05-05-09-09-08&Itemid=27&lang=uk АСУ: http://31.128.79.157:8080/profile Moodle: http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=9486
Контактний телефон	+38-096-30-50-992, 057-707-73-88
Корпоративна пошта викладача	ov.miakina@knmu.edu.ua
Консультації	вівторок 15.30-17.00
Локація (очні)	Ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Основи наукових досліджень» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Соціальна робота» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальності 231 «Соціальна робота».

Опис освітнього компоненту (анотація).

В процесі вивчення освітнього компоненту «Основи наукових досліджень» здобувачі вищої освіти мають вивчити основні теоретичні поняття та підходи до проведення наукових досліджень, для чого в рамках освітнього компоненту передбачається вивчення основних питань: наука та її роль в розвитку суспільства; направлення та планування науково-дослідної роботи; наукова інформація; організація роботи науковця.; медико-соціологічне наукове дослідження, опанувати методи наукових досліджень та ознайомитись з особливостями організації і структури наукового дослідження; епідеміологічний аналіз; впровадження результатів наукових досліджень. Окрім того здобувачі вищої освіти мають вивчити основні питання з наукові публікації як форми оприлюднення результатів наукового дослідження; підготовки та загальних вимог до написання, оформлення та захисту наукового продукту; особливості підготовки рефератів, захист курсової та дипломної роботи та оформлення презентації.

Предметом вивчення освітнього компоненту є основи наукових досліджень.

Міждисциплінарні зв'язки: «Основи наукових досліджень» займає важливе місце в програмі підготовки бакалаврів, готуючи їх для виконання бакалаврської роботи та виконання наукових досліджень за різними напрямками своєї навчальної підготовки та майбутньої професійної діяльності. Освітній компонент пов'язаний з питаннями, компетентностями і навичками, які здобувають здобувачі при вивченні таких освітніх компонентів, як «Основи громадського здоров'я», «Організація охорони здоров'я», «Управління якістю життя», «Основи доказової медицини». «Інформатизація в сфері громадського здоров'я», «Організація протиепідемічних заходів», «Епідагляд та оцінка стану здоров'я і благополуччя населення», «Соціально значимі та особливо небезпечні інфекційні хвороби», «Профілактика, валеологія», а також «Політика в галузі охорони здоров'я», «Правові аспекти медичної діяльності», «Етичні норми в громадському здоров'ї».

Освітній компонент належить до обов'язкових.

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації навчально-виховного процесу вищої освіти.

Пререквізити: вивчення освітнього компоненту «Основи наукових досліджень» ґрунтується на володінні необхідних знань з основних категорій логіки і методології науки; логічної форми й законів наукового пізнання; етапів здійснення наукового пошуку; загальних й спеціальних методів дослідження; правил оформлення і презентації бакалаврської роботи.

Постреквізити: Отримати знання, навички та придбати компетенції оцінювати логічні форми і закони для опрацювання наукових джерел, фактів і результатів експерименту; визначати науковий інструментарій дослідження; розробляти етапи й гіпотезу наукового пошуку; презентувати результати бакалаврської роботи.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою вивчення освітнього компоненту є: Метою викладання освітнього компоненту «Основи наукових досліджень» є опанування знаннями та уміннями щодо застосування закономірностей наукового пізнання, логічних законів та форм, рівнів методології, принципів і методів наукового пошуку, а також оформлення та представлення на захист результатів проведеного наукового дослідження.

1.2. Основні завдання освітнього компоненту:

- засвоєння знань: щодо видів науково-дослідних робіт та вимог ВАК України до наукових публікацій; стосовно законів і категорій логіки науки та логічними формами наукового мислення; про методологічні рівні, принципи і методи наукового пошуку.

- вироблення умінь:

- у використанні методологічних рівнів та принципів у ході здійснення наукового пошуку;

- щодо застосування методологічних принципів і методів наукового дослідження;

- оформлення рукопису наукового дослідження та його презентації на захисті.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент.

Згідно з вимогами стандарту та освітньо-професійної програми освітній компонент забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

інтегральні: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі медсестринства та в освітньому процесі, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

– **загальні:**

– Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації

– Здатність до планування, організації та управління

– Здатність до пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та проведення досліджень на відповідному рівні

– Навички міжособистісної взаємодії

– Здатність навчатись та навчати

– Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

– Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)

– Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

- **спеціальні (фахові, предметні):**

- Вміння оцінювати організацію та якість надання різних видів медичної допомоги та санітарно-епідеміологічного благополуччя населення
- Вміння застосовувати теоретичні знання та практичні уміння при організації управління в структурних підрозділах

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних **програмних результатів навчання:**

ПРН 6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПРН 8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних **соціальних навичок (Soft skills):**

- Соціальні навички
- Лідерські якості
- Способи мислення.

Навчання за ОП дозволяє здобути соціальні навички як через фахові освітні компоненти, які містять в собі соціальні елементи для роботи за напрямом громадське здоров'я, блоку вибіркового освітніх компонентів (які сприяють розвинення та вдосконалення способів мислення, професійних, світоглядних, громадських якостей, морально-етичних цінностей), так і через проходження виробничої (управлінської) практики, під час якої здобувачі освіти навчаються демонструвати толерантність, емпатію, вміння налагоджувати співробітництво з пацієнтом/клієнтом, колегами, проявляти лідерські якості, працювати в критичних умовах та логічно і системно мислити.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика освітнього компоненту	
			Денна форма навчання
Кількість кредитів – 3.5	Галузь знань: 23 «Соціальна робота» (шифр і назва)	Вибіркова	
Загальна кількість годин - 105	Спеціальність: 231 «Соціальна робота» (шифр і назва)	Рік підготовки:	
			2-й
		Семестр	
			3-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних –50	Освітній ступінь: перший (бакалаврський)	Лекції	
		- год.	10 год.
		Практичні, семінарські	

самостійної роботи здобувача вищої освіти – 55	ОПП: «Соціальна робота»	год.	40 год.
		Самостійна робота	
		год.	55 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю: залік	

2.1. Опис освітнього компоненту.

2.2.1. Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Наука та її роль в розвитку суспільства. Науковий продукт та його види. Процес формування наукової школи	4	Лекція-візуалізація
2	Вибір напрямлення та планування науково-дослідної роботи	2	Лекція-візуалізація
3	Наукова інформація. Джерела наукової інформації. Анкетування і його роль в зборі первинної інформації. Розробка та етапи анкетування.	2	Лекція-візуалізація
4	Організація роботи науковця. Організація праці в науковій діяльності. Ефективність роботи науковця. Основні риси працівника науки.	2	Лекція-візуалізація
	Всього лекційних годин	10	

2.2.3. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Наука та її роль в розвитку суспільства. Науковий продукт та його види.	4	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів, кейс-метод	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання Підсумковий контроль: залік,
2	Наукова інформація. Джерела наукової інформації.	4	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів, кейс-метод	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання Підсумковий контроль: залік, диференційний залік

3	Медико-соціологічне наукове дослідження: форми, види, способи отримання статистичної інформації..	4	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів, кейс-метод	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання Підсумковий контроль:залік,
4	Статистичні таблиці. Макети. Правила їх заповнення. Вимоги до оформлення ілюстрацій.	4	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів, кейс-метод	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання Підсумковий контроль:залік,
5	Епідеміологічний аналіз як складова наукового дослідження: мета, завдання та дизайн.	4	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів, кейс-метод	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання Підсумковий контроль:залік,
6	Впровадження результатів наукових досліджень та оцінка їх ефективності: впровадження завершених досліджень в підприємство, ефективність наукового дослідження.	4	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів, кейс-метод	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання Підсумковий контроль:залік,
7	Наукові публікації як форма оприлюднення результатів наукового дослідження.	2	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів, кейс-метод	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання Підсумковий контроль:залік,
8	Особливості підготовки рефератів. Підготовка та захист курсової роботи.	4	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів, кейс-метод	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання

				Підсумковий контроль:залік,
9	Захист дипломної роботи та особливості підготовки.	4	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів, кейс-метод	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання Підсумковий контроль:залік,
10	Оформлення презентації за результатами проведеного наукового дослідження.	4		ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання Підсумковий контроль:залік,
Всього годин		40		

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Вибір напрямлення та планування науково-дослідної роботи: формування теми, планування, аналіз теоретико-експериментального дослідження та формулювання висновків.	4	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік, диференційний залік
2	Патентний пошук. Творча діяльність та інтелектуальна власність.	4	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік, диференційний залік
3	Джерела наукової інформації.	6	Презентація	Поточний

	Анкетування і його роль в зборі первинної інформації. Розробка та етапи анкетування.			контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік, диференційний залік
4	Організація праці в науковій діяльності. Ефективність роботи науковця	4	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік, диференційний залік
5	Науково-дослідної частини по роботі зі студентами. Участь студентів в наукових дослідженнях.	6	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік, диференційний залік
6	Етапи статистичного дослідження.	4	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік, диференційний залік
7	Розробка плану та програми, вибір об'єкту та предмету, бази	6	Презентація	Поточний контроль:

	дослідження. Вибір одиниці та обсяг вибірки дослідження.			Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік,
8	Макети таблиць. Правила їх заповнення. Вимоги до оформлення ілюстрацій.	4	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік,
9	Збір статистичного матеріалу. Визначення скринінгових тестів та їх класифікація. Визначення анамнестичних технологій. Заповнення облікових карток. Перевірка отриманих результатів. Статистичне групування отриманих результатів	4	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік,
10	Аналіз отриманих результатів. Формулювання доказових висновків. Розробка практичних рекомендацій. Літературне та графічне оформлення результатів статистичного та соціологічного дослідження. Вимоги до оформлення списку використаних джерел.	6	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік,
11	Види та особливості епідеміологічних досліджень. Мета та завдання.	4	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік,
12	Підготовка та загальні вимоги до написання, оформлення та захисту	3	Презентація	Поточний контроль:

	наукового продукту.			Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік,
	Всього годин	55		

Методи навчання:

1. Словесні методи: бесіда, розповідь, пояснення, робота з літературою.
2. Наочні методи: ілюстрування, демонстрування, спостереження.
3. Практичні методи: ситуаційні задачі, самостійна робота, пошуково-дослідницька робота.
4. Інтерактивні методи: дискусія, робота в малих групах, мозковий штурм, кейс-метод, ділова гра.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ №181 від 21.08.2021.

Поточна навчальна діяльність здобувачів вищої освіти контролюється викладачем академічної групи, після засвоєння здобувачами вищої освіти кожної теми освітнього компоненту та виставляються оцінки з використанням 4-бальної (національної) системи. За підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за ЗНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Харківському національному медичному університеті», затвердженій наказом ХНМУ № 181 від 21.08.2021.

Підсумковий бал за ЗНД у семестрі визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми. Відповідно до вказаної Інструкції, перерахунок середньої оцінки за загальну навчальну діяльність (ЗНД) у багатобальну шкалу, для освітніх компонентів, що завершуються диференційованим заліком проводиться відповідно до таблиці 1.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для освітніх компонентів, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137

4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Проведення та оцінювання підсумкового заняття.

Підсумкове заняття (ПЗ) проводиться за розкладом, під час останнього заняття. Підсумкове заняття передбачає тестові завдання, які виносяться на ПЗ і повинні бути розглянуті в повному обсязі на практичних заняттях з роз'ясненням їх навчальної сутності, тощо.

Оцінювання освоєння практичних навичок, наведені у таблиці 2 «Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з освітнього компоненту», зокрема оцінювання практичних навичок, що додаються.

Таблиця 2

Критерії оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів освіти з освітнього компоненту

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних

	ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів

Кафедрою обрано підхід до оцінювання освоєння практичних навичок та теоретичних знань (табл. 3).

Таблиця 3

Шкала оцінювання у ХНМУ

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з освітнього компоненту.

Оцінка з освітнього компоненту виставляється лише здобувачам, яким зараховані усі заняття включаючи підсумкове заняття.

3.2. Питання до заліку:

1. Науковець та його роль у проведенні наукового дослідження. Організація його праці.
2. Індивідуальний план науковця та його затвердження.
3. Раціональна організація праці науковця в наукових дослідженнях та її ґрунтування. Визначення програми дослідження.
4. Графік виконання роботи науковця та його складові. Затвердження графіку.
5. Принципи організації праці у науковій діяльності.
6. Систематизація результатів наукового дослідження.
7. Способи отримання статистичної інформації. Спосіб безпосереднього спостереження.
8. Несуцільне дослідження. Види.
9. Послідовність виконання медико-статистичних досліджень. Елементи першого етапу статистичного дослідження.
10. Елементи програми дослідження та програми збору при проведенні першого етапу наукового дослідження.
11. Статистичні таблиці, основні поняття і елементи. Переваги табличного методу.
12. Склад статистичних таблиць. Правила їх побудови.
13. Види статистичних таблиць. Групова таблиця.
14. Етапи процесу побудови повноцінної статистичної таблиці. Другий етап статистичного дослідження.
15. Побудова статистичних таблиць на четвертому етапі. Формування присудка таблиці.
16. Економічна ефективність наукових досліджень та її результати.
17. Вибіркове спостереження і його мета.
18. Види ефективності науково-дослідних робіт. Економічний ефект науково-дослідної роботи.
19. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження. Структура магістерської роботи.
20. Етапи процесу виконання курсової роботи.
21. Захист курсової роботи та послідовність її проведення.
22. Курсова робота та її частини. Характеристика підрозділу основної частини роботи.
23. Дипломна робота її основні завдання та загальні вимоги.

3.3. Контрольні питання:

1. Дайте визначення змісту науки залежно від ролей, які вона виконує в суспільстві. Назвіть процеси науки як діяльності людей.
2. Охарактеризуйте існуючі функції науки.
3. Що на Вашу думку є об'єктом і суб'єктом науки?
4. Дайте визначення науковій діяльності та перелічіть її форми.

5. Опишіть що таке наукознавство. Дайте характеристику її розділам. 6. Охарактеризуйте складові елементи структури теорії (концепція, принципи, постулат, правило, факт, поняття, терміни, категорії).
7. Виникнення та становлення науки.
8. Класифікація наук, її призначення, мета та способи побудови.
9. Фундаментальні науки, їх характеристика.
10. Прикладні науки та їх значення в підвищенні ефективності народного господарства.
11. Охарактеризуйте принципи форми міжнародного наукового співробітництва.
12. Організація науки в Україні.
13. Організаційна побудова академічної науки та роль Національної академії наук України.
14. Управління наукою в Україні.
15. Структура науки як системи знань та визначення її окремих елементів, складових частин.
16. Охарактеризуйте суб'єкти науково-дослідної діяльності у вищому навчальному закладі.
17. Опишіть форми науково-дослідної роботи.
18. Розкрийте суть поняття науково-дослідної роботи студентів.
19. Опишіть завдання науково-дослідної роботи студентів.
20. Класифікація форм організації науково-дослідної роботи студентів у вузі.
21. Охарактеризуйте науково-дослідну роботу студентів у навчальному процесі. Опишіть види навчально-дослідної роботи студентів.
22. Роль семінарів у науково-дослідній роботі студентів у вузі.
23. Дипломна робота та виробнича практика як найвищий ступінь участі студента в науково-дослідній роботі.
24. Організація роботи студентського наукового гуртка та студентського бюро.
25. Керівництво науково-дослідною роботою студентів у вузі, її організація та планування.
26. Опишіть зміст і порядок розробки індивідуального плану науково-дослідної роботи студентів.
27. Що таке інтелект, захопленість і впевненість науковця?
28. В чому полягає раціональний трудовий режим дослідника?
29. З чого складається наукова організація робочого місця науковця?
30. Чим вимірюється ефективність наукової праці вченого? Які фактори впливають на цю ефективність?
31. Дайте визначення понять «наукове дослідження», «науково-дослідний процес».
32. Висвітліть класифікацію об'єктів наукового дослідження.
33. Дайте визначення понять «метод», «методика», «методологія».
34. Розкрийте класифікацію методів наукового дослідження.
35. Охарактеризуйте процес наукового дослідження
36. Висвітліть основні етапи науково дослідного процесу.

37. Дайте характеристику організаційного етапу.
38. Розкрийте сутність дослідного етапу наукового дослідження.
39. Стадії науково-дослідного процесу та їх характеристика.
40. Етапи виконання науково-дослідної роботи.
41. Роль бібліотеки в роботі дослідника.
42. Види літературних джерел економічної інформації, застосовуваних в наукових дослідженнях.
43. Зміст і роль апробації як завершальної стадії науково-дослідного процесу.
44. Роль інформації на етапах науково-дослідної роботи. Функції інформації.
45. Джерела інформації та їх класифікація.
46. Систематизація результатів наукового дослідження.
47. Структура звіту з науково-дослідної роботи.
48. Вимоги до подання формул, таблиць, ілюстрацій.
49. Нумерація цифрового та ілюстративного матеріалу.
50. Послідовність розміщення літературних джерел у переліку використаної літератури.
51. Елементи бібліографічного опису літератури в процесі науково-дослідної роботи.
52. Оформлення посилань на використані літературні та інформаційні джерела в звіті про науково-дослідну роботу.
53. Застосування комп'ютерної техніки в процесі впровадження результатів наукових досліджень.

3.4.Індивідуальні завдання:

Індивідуальна робота здобувачів під керівництвом викладача з освітнього компоненту «Основи наукових досліджень» проводиться протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел та інтернет-ресурсів, рекомендованих для опанування тем та вирішення навчальних завдань, підготовки доповідей або есе за ними; виконання ситуаційних завдань і практичних вправ з різних тем освітнього компоненту, виконання завдань (аналітичних, пошукових).

Здобувачі заочної форми навчання повинні виконати індивідуальне завдання і надіслати його на перевірку викладачеві (на e-mail) не пізніше, ніж за 5 днів до початку навчальної сесії. Виконання роботи передбачає пошук і опрацювання студентом теоретичного та аналітичного матеріалу з питань вивчення і систематизацію, здійснення узагальнень та формулювання обґрунтованих висновків.

Завдання для індивідуальної творчої роботи обирається здобувачом із запропонованого викладачем переліку. Також може бути самостійно запропонована тема, відповідно до його/її наукових чи навчальних інтересів. Така тема має бути обов'язково узгоджена з викладачем.

Критерії оцінювання індивідуального завдання.

Робота має в повному обсязі розкривати зміст обраної теми, бути структурована та містити перелік використаних літературних джерел, оформлений відповідно до існуючих вимог. Презентація повинна мати обсяг

10-20 слайдів, бути належним чином оформлена (відповідно до загальноприйнятих вимог до оформлення наукових та навчальних презентацій). Робота має бути подана на перевірку у визначені строки. При виконанні і захисті роботи обов'язковим є дотримання принципів академічної доброчесності.

Невідповідність змісту, занадто великий або малий обсяг роботи, невідповідність формальним вимогам до оформлення, відсутність переліку використаних джерел або його неправильне оформлення, недотримання вимог академічної доброчесності, недостатня структурованість роботи, невчасне подання роботи на перевірку, невпевнений захист роботи є підставами для зниження оцінки або ж повернення роботи на доопрацювання.

Пропоновані теми індивідуальних творчих завдань:

1. Предмет і сутність науки як сфери людської діяльності
2. Понятійний апарат, зміст та класифікація наук
3. Організація наукової діяльності в Україні
4. Процес наукового дослідження, його характеристика та етапи проведення
5. Науково-дослідницька діяльність студентів
6. Вибір теми та реалізація наукового дослідження
7. Ефективність наукових досліджень
8. Поняття про методологію досліджень, види та функції наукових досліджень
9. Методи та техніка наукових досліджень
10. Методи емпіричного дослідження
11. Методи досліджень на емпіричному та теоретичному рівнях
12. Поняття про наукову інформацію та її роль у проведенні наукових досліджень
13. Спостереження як метод наукового дослідження.
14. Опитування як метод наукового дослідження.
15. Тестування як метод наукового дослідження.
16. Методи математичної статистики у наукових дослідженнях проблем фізичного виховання та спорту.
17. Джерела інформації та їх використання в науково-дослідній роботі
18. Техніка роботи зі спеціальною літературою
19. Загальні положення щодо виконання курсових та випускних робіт
20. Курсова і дипломна роботи, особливості виконання
21. Етапи роботи над дослідженням та оформленням курсової та дипломної робіт
22. Захист дипломної роботи
23. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження
24. Наукова публікація: поняття, функції, основні види
25. Наукова монографія, наукова стаття, теза доповіді
26. Реферат, доповідь, виступ, книги

27. Науковий апарат наукового дослідження.
28. Структура описової частини результатів наукового дослідження.
29. Правила оформлення списку використаних джерел.
30. Методика підготовки та оформлення публікацій до видання
31. Форми звітності при науковому дослідженні

3.6. Правила оскарження оцінки

В Положенні про апеляцію результатів підсумкового контролю здобувачів освіти Харківського національного медичного університету (далі – Положення) термін апеляція вживається в значенні:

Апеляція – оскарження здобувачами освіти результатів підсумкового контролю.

Апеляція результатів підсумкового контролю знань здобувачів освіти є складовою організаційного забезпечення освітнього процесу.

Розгляд апеляції проводиться з метою вивчення об'єктивності виставленої оцінки. Головне завдання апеляційної процедури – подолання елементів суб'єктивізму при оцінюванні знань здобувачів освіти, уникнення непорозумінь та спірних ситуацій, створення сприйнятливих умов для розвитку та реального забезпечення законних прав і інтересів осіб, які навчаються.

Положення регламентує порядок створення апеляційної комісії, визначає принципи її роботи, процедуру апеляції.

Апеляційна комісія працює на засадах демократичності, створення найсприятливіших умов для розвитку та реального забезпечення прозорості, об'єктивності та відкритості відповідно до законодавства України.

Здобувачі вищої освіти мають право подавати апеляцію на отриману підсумкову оцінку, що виставлена з освітнього компоненту.

Незадовільні оцінки, отримані здобувачем освіти у разі відсутності на підсумковому контролі без поважної причини (відповідно до встановленого в університеті порядку), оскарженню не підлягають.

Спірні питання стосовно оцінок, отриманих при складанні атестації, розглядаються екзаменаційною комісією.

Порядок створення та склад апеляційної комісії

Апеляційна комісія створюється для вирішення спірних питань, які виникли під час здійснення підсумкового контролю, і розгляду апеляції здобувачів освіти ХНМУ.

Апеляційна комісія створюється за наказом ректора ХНМУ, у разі надходження письмової заяви від здобувача освіти щодо оскарження результатів підсумкового контролю.

За дорученням ректора керівник відповідного деканату, інституту, завідувач аспірантури, докторантури і клінічної ординатури готує проект наказу про створення апеляційної комісії, в проекті визначається голова комісії, заступник голови комісії, члени комісії, секретар комісії.

До складу апеляційної комісії входить проректор з наукової або науково-педагогічної роботи, директор навчально-наукового інституту якості освіти,

начальник навчально-методичного відділу, керівник відповідного деканату, інституту, завідувач аспірантури, докторантури і клінічної ординатури, гарант освітньої програми, науково-педагогічні працівники, які задіяні в реалізації відповідної освітньої програми (в т.ч. ті що викладають освітній компонент, оцінка з якого є спірною, але не проводили підсумковий контроль у даного здобувача), представники студентського самоврядування. Склад апеляційної комісії не менше 5 осіб.

Голова апеляційної комісії несе персональну відповідальність за організацію роботи апеляційної комісії, своєчасний та об'єктивний розгляд апеляційних заяв здобувачів освіти щодо результатів підсумкового контролю, ведення справи, дотримання встановленого порядку документообігу.

Засідання апеляційної комісії вважається правомочним, якщо на ньому присутні не менше двох третин її складу.

Кожне засідання апеляційної комісії протоколюється. Протокол засідання скріплюється підписами голови і членів апеляційної комісії, які були присутні на цьому засіданні. Відповідальність за ведення протоколу засідання апеляційної комісії покладається на секретаря комісії (Зразок Протоколу засідання апеляційної комісії наведено у додатку 1 до цього Положення)

Робота науково-педагогічних працівників в апеляційної комісії виконується в рамках організаційної роботи та включається до відповідного розділу індивідуального плану.

Порядок подання заяви про апеляцію

До початку проведення підсумкового контролю керівник відповідного деканату, інституту, завідувач аспірантури, докторантури і клінічної ординатури доводить до відома здобувачів освіти зміст цього Положення.

Подання заяви про апеляцію (далі – заява) здійснюється здобувачем освіти особисто у письмовій формі не пізніше наступного дня після оголошення результатів складання підсумкового контролю. (Зразок заяви про апеляцію наведено у додатку 2 до цього Положення).

Здобувач освіти подає заяву до відповідного деканату, інституту, відділу аспірантури, докторантури і клінічної ординатури на якому він навчається. Керівник даного підрозділу реєструє заяву у навчально-методичному відділі та надає здобувачу освіти дату і місце засідання апеляційної комісії.

Якщо здобувач освіти, який оскаржує результати підсумкового контролю, бажає додати до заяви додаткові документи, то він повинен це зробити під час подання заяви (письмової роботи додатково не надаються).

Заява повинна бути розглянута на засіданні апеляційної комісії не пізніше двох наступних робочих днів після її подання.

Заява, подана не в установлені терміни, розгляду не підлягає.

Заява реєструється в Журналі реєстрації заяв, який зберігається у навчально-методичному відділі.

Копія зареєстрованої заяви та витяги з наказу про створення апеляційної комісії і протоколу її засідання додаються до особової справи здобувача освіти.

Порядок розгляду заяви

Заяви розглядаються під час засідання апеляційної комісії. На одному засіданні апеляційної комісії може розглядатись декілька заяв.

Здобувач освіти, який подав заяву, має право бути присутнім на усіх засіданнях апеляційної комісії при розгляді його заяви. У випадку його відсутності секретарем комісії у протоколі засідання повинен бути зроблений відповідний запис.

Для розгляду заяви, керівником відповідного деканату, інституту, завідувачем аспірантури, докторантури і клінічної ординатури до апеляційної комісії подаються оригінали письмових робіт здобувача освіти з підсумкового контролю, роздрукований варіант комп'ютерного тестування, журнали обліку роботи академічною групою тощо.

При розгляді заяви щодо підсумкового контролю, який проводився у письмовій формі, повторне чи додаткове опитування здобувача освіти апеляційною комісією заборонено. Апеляційна комісія розглядає та аналізує письмову роботу керуючись критеріями оцінювання відповідного освітнього компоненту.

При розгляді заяви щодо підсумкового контролю, який проводився в усній формі здобувачу освіти, за рішенням апеляційною комісії, може бути надана можливість повторно скласти підсумковий контроль під час засідання апеляційної комісії за новим білетом, з комплекту білетів з освітнього компоненту. Для об'єктивності та прозорості білет, за яким здобувач освіти вперше складав підсумковий контроль, вилучається з комплекту.

Рішення апеляційної комісії приймаються більшістю голосів від загального складу комісії. У разі рівної кількості голосів «за» та «проти» приймається рішення, яке підтримав голова комісії.

Результатом розгляду заяви є прийняття апеляційною комісією одного з двох рішень:

- попереднє оцінювання знань здобувача освіти на підсумковому контролі відповідає рівню якості його знань з даного освітнього компоненту і не змінюється;

- попереднє оцінювання знань здобувача освіти на підсумковому контролі не відповідає рівню якості його знань з даного освітнього компоненту і заслуговує іншої оцінки (вказується нова оцінка відповідно до діючої в ХНМУ шкали оцінювання результатів підсумкового контролю), але не нижчої за отриману на підсумковому контролі, за яким подана заява.

Якщо в результаті розгляду заяви апеляційна комісія приймає рішення про зміну попередніх результатів підсумкового контролю, нова оцінка знань здобувача освіти виставляється відповідно до шкали оцінювання результатів підсумкового контролю ХНМУ спочатку в протоколі засідання апеляційної комісії, а потім змінюється коректурним способом - в письмовій роботі, у відомості успішності та заліковій книжці (індивідуальному навчальному плані) здобувача освіти).

При цьому здійснюється запис: “Оцінка змінена на підставі рішення апеляційної комісії від___(дата), протокол №___”, голова апеляційної комісії (підпис).

Рішення апеляційної комісії заноситься до Журналу реєстрації заяв.

Після закінчення засідання апеляційної комісії протокол засідання підписується всіма членами апеляційної комісії.

Результати апеляції оголошуються здобувачу освіти відразу після закінчення розгляду його заяви. Здобувач освіти особисто робить запис у протоколі засідання апеляційної комісії про отримання результатів розгляду його заяви.

Рішення апеляційної комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Документи стосовно роботи апеляційної комісії:

- апеляційні заяви щодо результатів підсумкового оцінювання;
- Журнал реєстрації апеляцій;
- протоколи засідань апеляційної комісії, зберігаються у навчально-методичному відділі згідно з нормативами документообігу ХНМУ.

Прикінцеві положення

Всі зміни та доповнення до даного Положення вносяться шляхом видання наказу ректора університету про внесення відповідних змін та доповнень або розробку нової редакції Положення.

Дати затвердження в установленому порядку нової редакції “Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю здобувачів освіти Харківського національного медичного університету”, дане Положення втрачає чинність.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ.

Політика освітнього компоненту полягає у дотриманні Етичного Кодексу, укладеного університетською спільнотою, в якому визначено основні моральні принципи (Кодекс корпоративної етики ХНМУ представлений на сайті <http://knmu.edu.ua>)

Відповідно до діючої «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу» здобувачі вищої освіти мають отримати оцінку за кожною темою освітнього компоненту. Якщо здобувач пропустив навчальне заняття він має його відпрацювати відповідно до «Положення про порядок відпрацювання здобувачами вищої освіти Харківського національного медичного університету навчальних занять». Відпрацювання проводяться щоденно черговому викладачу кафедри.

У разі, якщо здобувач не здав вчасно індивідуальне завдання з поважної причини, необхідно повідомити викладача про таку ситуацію та встановити новий строк здачі. Якщо здобувач не встигає з виконанням індивідуального завдання він може попросити у викладача відкладення терміну з

обґрунтуванням причини невчасного виконання (викладач вирішує в кожній конкретній ситуації чи є сенс продовження строку виконання і на який термін).

У разі невиконання завдань під час навчальних занять, чи невиконання частини такого заняття викладач виставляє незадовільну оцінку, яку здобувач має перескласти викладачеві у вільний час викладача і здобувача, який слід попередньо призначити.

Під час лекційного заняття здобувачам вищої освіти рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші.

Під час практичних занять очікується достатній рівень підготовленості здобувачів до них та активна участь в роботі і виконанні поставлених викладачем завдань. Зокрема, очікується активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час занять важливі:

- повага до колег, ввічливість та вихованість,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента /-ки),
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами, підготовленість до заняття.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість участю у різноманітних науково-комунікативних заходах з предметного профілю.

Успішне проходження курсу вимагає дотримання академічної доброчесності, знання та вміння використовувати при підготовці до занять та виконанні завдань Положення про порядок перевірки у Харківському національному університеті текстових документів – дисертаційних робіт, звітів за науково-дослідними роботами, наукових публікацій, матеріалів наукових форумів, навчальної літератури, навчально-методичних видань та засобів навчання на наявність текстових запозичень.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ.

1. Загальні положення

Кодекс академічної доброчесності Харківського національного медичного університету (далі – Університет) розроблено з метою підтримки ідеї доброчесності та гідних взаємин між учасниками академічного процесу; пропагування важливості академічної доброчесності; вирішених питань щодо підняття якості вищої освіти; сприяння розвитку позитивної репутації; підвищення рейтингу викладачів та конкурентоспроможності випускників університету; розвитку навичок добросовісної та коректної роботи із

джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальної власності інших осіб; активізації самостійності та індивідуальності при створенні власних творів, а також підвищення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Основними завданнями впровадження політики академічної доброчесності в Університеті є: попередження та усунення випадків академічного шахрайства серед студентів та викладачів Університету, виховання негативного відношення до плагіату, проведення постійної цілеспрямованої роботи щодо розвитку у здобувачів освіти академічної доброчесності.

Даним Кодексом встановлено принципи академічної доброчесності в освітньому процесі, права та обов'язки учасників академічного процесу, види порушень академічної доброчесності та порядок їх усунення.

Викладачі, дослідники і студенти, які виявляють прагнення до академічної доброчесності повинні стати зразком для наслідування й підвищувати стандарт освітньої та наукової діяльності в цілому. Порушення правил академічної доброчесності не повинні негативно впливати на репутацію Університету й зменшувати цінність освітніх та наукових ступенів, що здобуваються в університеті.

Кодекс розроблено на підставі вимог чинного законодавства: на основі Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право та суміжні права», «Про запобігання корупції». При формуванні документу було використано нормативно-правову базу Кабінету Міністрів України, інформацію з міжнародних публікацій Ради Європи; враховано рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо впровадження етичних кодексів в українських ЗВО.

Метою даного Кодексу, в рамках навчального (освітнього) процесу та наукової діяльності, є популяризація принципів академічної доброчесності серед співробітників та здобувачів вищої освіти.

Основними принципами академічної доброчесності в освітньому процесі є:

Законність. У своїй діяльності дотримуватися Конституції України, законів та підзаконних актів.

Науковість. Об'єктивно висвітлювати наукові факти, поняття, наукові досягнення, ознайомлювати з науковими методами.

Чесність та порядність. Не допускати використання неправдивих тверджень.

Взаємна довіра. Вільний обмін ідеями та інформацією.

Ввічливість та толерантність. З повагою та доброзичливістю ставитися до інших, їхніх думок, поглядів, переконань.

Справедливість та об'єктивність. Неупереджене ставлення один до одного, об'єктивна оцінка результатів навчальної, дослідницької та трудової діяльності, неупереджено розглядати дискусійні питання, без особистих уподобань або вигоди.

Компетентність й професіоналізм. Передбачає наявність аналітичних здібностей, моральних якостей, внутрішньої культури, емоційного інтелекту, знання ділового етикету, високу організацію праці.

Добросовісність та відповідальність. Брати відповідальність за результати своєї діяльності, виконувати взяті на себе зобов'язання.

Партнерство та взаємодопомога. Сприйняття всіх учасників освітнього процесу як рівноправних сторін.

Безпека та добробут. Діяльність учасників освітнього процесу не повинна приводити до виникнення загроз їхньому життю, здоров'ю та майну Університету.

Соціальна справедливість та рівність. Рівний доступ до освіти незалежно від раси, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, політичних, релігійних переконань, етнічного, соціального походження, стану здоров'я.

Демократичне управління. Управління системою вищої освіти та Університетом повинні здійснюватися із залученням усіх відповідних учасників освітнього процесу при етичному виконанні керівництвом університету своїх повноважень на всіх ланках.

Якісна освіта. Самовдосконалення та вдосконалення системи освіти. Усі учасники академічного процесу підтримують ідею найвищої можливої якості освіти, докладаючи максимум зусиль до постійного вдосконалення освітньої системи, у тому числі через власний професійний розвиток.

2. Основні поняття та їх визначення

Автор – фізична особа, результатом творчої праці якої є представлений твір (ст.1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

Здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються в університеті на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації (ст.1 ЗУ «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556 – VII).

Твір – результат наукової чи навчально-методичної діяльності автора (співавторів) поданий в Університет на паперових носіях або в електронному вигляді, оприлюднений у мережі Інтернет чи на офіційному сайті університету у формі монографії, підручника, навчального посібника, статті, тез, препринта, автореферату і рукопису дисертації (дисертаційної роботи), дипломної роботи, курсової роботи чи проекту, реферату, есе, контрольної роботи, тощо.

Оприлюднення твору – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо (ст.1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст.50 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

Плагіат академічний – навмисне відтворення частково або повністю наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження, або відтворення під своїм іменем оприлюднених творів чи інших

результатів інтелектуальної праці створених іншими особами без відповідного посилання. (ст.69 ЗУ “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556 – VII).

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов’язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні. (ст.1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

Показник оригінальності твору – коефіцієнт подібності, виражений у відсотках, який відображає рівень запозичень у документі та визначає співвідношення кількості виділених слів до загальної кількості слів у документі.

3. Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

об’єктивне та неупереджене оцінювання знань та вмінь студентів (здобувачів вищої освіти);

дотримання правил посилання на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, написання методичних матеріалів, наукових робіт тощо;

здійснення контролю за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

інформування здобувачів вищої освіти об основних критеріях виявлення плагіату та відповідальності за його використання;

проведення заходів серед студентів із запобігання випадків плагіату.

надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти передбачає:

використання у навчальній або дослідницькій діяльності лише перевірених та достовірних джерел інформації та правильно посилатися на них;

дотримання правил посилання на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, написання методичних матеріалів, наукових робіт тощо.

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- *академічний плагіат* – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- *самоплагіат* – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- *фабрикація* – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- *фальсифікація* – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- *списування* – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- *обман* – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу;;

- *хабарництво* – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі, отримання плати за поселення до гуртожитків, дозволу на використання матеріально-технічної бази Університету (якщо це не передбачає перелік платних послуг);

- *необ'єктивне оцінювання* – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

- *залучення підставних осіб* до списку авторів наукової (творчої) або навчальної роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань;

- *примусові благодійні внески та примусова праця* – примус учасників академічного процесу сплачувати гроші або виконувати певну працю під загрозою зумисно завдати шкоди інтересам та правам здобувача освіти у навчанні чи інших питаннях.

- *виникнення ситуацій, які спричинили конфлікт інтересів* – реальна та потенціальна суперечність між особистими, майновими, немайновими інтересами самої особи чи близьких до неї осіб та її повноваженнями, присутність якої може вплинути на об'єктивність прийняття рішень, а також на вчинення або не вчинення дій під час виконання наданих їй повноважень;

- *перевищення повноважень* – використання службового становища, родинних зв'язків для отримання переваг у навчальній, науковій чи адміністративній сфері.

За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання; позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;

відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;

позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);

повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);

позбавлення академічної стипендії;

позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що затверджені (погоджені) Вченою радою університету та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності.

Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності.

Кожна особа, стосовно якої встановлено факт щодо порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;

- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;

- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;

- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

Форми та види академічної відповідальності закладів освіти визначаються спеціальними законами.

За дії (бездіяльність), що визнані порушенням академічної доброчесності, особа може бути притягнута до інших видів відповідальності з підстав та в порядку, визначених законом.

4. Етичні норми освітньо-наукової діяльності

Порушенням етичних норм освітньо-наукової діяльності є:

академічна фальсифікація та фабрикація, публікація вигаданих результатів досліджень;

приписування результатів колективної діяльності одній або окремим особам без узгодження з іншими учасниками авторського колективу або внесення до списку авторів наукової чи навчально-методичної праці, які не брали участь у створенні наукового продукту;

оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результат власного дослідження;

надання завідомо неправдивої інформації стосовно власної освітньої (наукової) діяльності чи організації освітнього процесу, у тому числі при заповненні анкети для формування рейтингу науково-педагогічних працівників;

використання запозичених текстів у письмових роботах без зазначення всіх джерел запозичень;

використання у власному творі чужих матеріалів, у тому числі з мережі Інтернет, без належних посилань;

цитування матеріалу, створеного іншою особою, як опублікованого, так і ні, без належного дотримання правил цитування;

представлення в якості власного твору (есе, курсової роботи, дипломного проекту, тез статті, лабораторної роботи тощо) матеріалу, що був отриманий з Інтернету або від третіх осіб;

посилання на джерела, які не використовувалися в роботі;

повторне використання раніше виконаної іншою особою письмової роботи;

повторна публікація своїх наукових результатів;

перекладання чужих (або своїх) текстів з однієї мови на іншу.

5. Прикінцеві положення

Члени університетської громади зобов'язані знати «Кодекс академічної доброчесності Харківського національного медичного університету».

Факт ознайомлення учасників академічного процесу з текстом Кодексу та їх зобов'язаннями щодо його дотримання реалізується шляхом включення основних положень цього документу до трудових договорів працівників

Університету, а також до договорів (контрактів) між Університетом та здобувачами освіти.

Всі зміни та доповнення до даного Кодексу розглядаються та затверджуються на засіданні Вченої ради ХНМУ, після чого наказом ректора університету затверджується нова редакція «Кодексу академічної доброчесності Харківського національного медичного університету».

При затвердженні нової редакції Кодексу попередня втрачає чинність.

6.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.

Базова

- 1.Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 2002. – 216 с.
2. М. Т. Методология научных исследований: Підручник. – К.: АБУ, 2002. – 480 с.
- 3.Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: навчальний посібник. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. – 260 с.
- 4.Головатий М. Ф. Навчи себе сам. – К.: МАУП, 2002. – 120 с.
- 5.Дейниченко Г.В., Постнов Г.М. Методология і організація наукових досліджень: навчальний посібник. – Харків: Вид-во ХДУХТ, 2014. – 115 с.
6. Біостатистика / за заг. ред. чл.-кор. АМН України, проф. В.Ф. Москаленка. – К. : Книга плюс, 2009. – С. 57-71.
- 7.Громадське здоров'я: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів. - Вид. 3 – Вінниця: «Нова книга», 2013. – 560 с.
- 8.Социальная медицина и организация здравоохранения / под общ. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленко. – Тернополь : Укрмедкнига. 2000. – С. 23-32.
- 9.Oxford Textbook of Global Public Health, 6 edition. Edited by RogesDetels, Martin Gulliford, QuarraishaAbdoolKarimand ChorhChuan Tan. – Oxford University Press, 2017. – 1728 p.
- 10.Medical Statistics at a Glance Text and Workbook. Aviva Petria, Caroline Sabin. – Wiley-Blackwell, 2013. – 288 p.
- 11.Збірник тестових завдань до державного випробування з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я / В.Ф. Москаленко та ін. / за ред. В.Ф. Москаленка, В.Г. Бардова, О.П. Яворовського. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 200 с.
- 12.Тестові завдання з соціальної медицини, організації охорони здоров'я та біостатистики : навч. посібн. для студентів мед. ф-тів / за ред. В.А. Огнєва. – Харків : Майдан, 2005. – С. 141–148.
13. Методичні рекомендації кафедри
- 14.Лекційний курс кафедри.1. Автоматизация информационного обеспечения научных исследований /АН УССР. Под ред. А.А. Стогния. - К.: Наукова думка, 1990.
15. Андреев В.Д. Основы научных исследы научных исследпособие. - М.: МКИ, 1990.

16. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. – К.: АБУ, 2002. – 480 с.
17. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень: Підручник. – К.: Вища школа, 1997.
18. Британ В.Т. Організація вузівської науки. – К., 1992.
19. Вачевський М. Основи наукової інформації. Для студентів вузів.- Дрогобич, 1995.
20. Гуревичов М. Державне регулювання науки // Економіка України.-2001.- №10.
21. Добросельский К.М. Вопросы организации научных исследований. – М.: Б.и., 1968. – 118 с.
22. Збір і обробка матеріалів дослідження: Лекція / Під ред. Даниленко О.А. – Львів: ЛКА, 1997.
23. Кузнецов И.Н., Лойко Л.В. Рефераты, контрольные, курсовые и дипломные работы. Методические рекомендации по подготовке и оформлению / Под ред. А.В. Макарова – Минск: “Завигар”, 1998. – 146 с.
24. Малюга Н.М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 476 с.
25. Основы научных исследований: Учеб. для экон. вузов / Под ред. К.Широколава. - К.: Вища школа, 1997.
26. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: Навч. посібник.-К.: ІЗМН, 1997.
27. Собко В.П. Основы научных исследований. - К.: Техника, 1992.
28. Шейко В.М., Кушнарченко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2002. – 295 с.

Додаткова

1. Вахрин П.Н. Методика подготовки и процедура защиты дипломных работ по финансовым и экономическим специальностям: Учебное пособие. – М.: Информационно-внедренческий центр “Маркетинг”, 2000. – 135 с.
2. Геєць В. Про підсумки наукової діяльності установ Відділення економіки ПАНУ в 2000 р. та перспективи розвитку фундаментальних досліджень у галузі економічних наук // Економіка України. - 2001. - № 4.
3. ДСТУ Документація, звіти у сфері науки і техніки. - К.: Держстандарт України, 1995.
4. Дубров Ю. Наука як система, що самоорганізується // Вісник НАНУ - 2000. - № 2.
5. Економіка наукових досліджень і розробок. – К., 1999.
6. Злупко С Національне відродження і економічна наука // Економіка України. - 1992. - № 6.
7. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение. - К.: Высшая школа, 1990.

8. Кузин Ф.А. Дипломная работа. - М.: Изд-во МПИ, 1990.
9. Board Review in Preventive Medicine and Public Health. Gregory Schwaid. - ELSEVIER., 2017. – 450 p.
10. Donaldson`s Essential Public Health, Fourth Edition. Liam J. Donaldson, Paul Rutter – CRC Press, Taylor&Francis Group, 2017 – 374 p.
11. Jekel`s epidemiology, biostatistics, preventive medicine and public health. Fourth edition. David L. Katz, Joann G. Elmore, Dorothea M.G. Wild, Sean C. Lucan. – ELSEVIER., 2014. – 405 p.
12. Oxford Handbook of Public Health Practice, Fourth Edition. Charles Guest, Walter Ricciardi, Ichiro Kawachi, Iain Lang. – Oxford University Press, 2012. – 656 p.
13. Primer of Biostatistics, Seventh Edition. Stanton A. Glantz – McGraw-Hill Education, 2012. – 320 p.
14. Health economics: textbook. – Vinnytsia: Nova Knyga, 2010. – 112 p.
15. Альбом А., Норелл С. Введение в современную эпидемиологию. – Таллинн, 1996. – 122 с.
16. Біостатистика. – К.: Книга плюс; 2009. – 184 с.
17. Власов В.В. Введение в доказательную медицину. – М.: Медиа Сфера, 2001. – 392 с.
18. Гланц С. Медико-биологическая статистика. – М.: Практика, 1999. – 459 с.
19. Гринхальх Т. Основы доказательной медицины: пер. с англ. – М.: ГЭОТАР-МЕД, 2004. – 240 с.
20. Епідеміологічні методи вивчення неінфекційних захворювань / В.М. Лехан, Ю.В. Вороненко, О.П. Максименко та ін. – Д.: АРТ-ПРЕС, 2004. – 184 с.
21. Збірник тестових завдань до державних випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я. Навч. посібник. – Вінниця: Нова книга, 2012 – 200 с.
22. Методи соціальної медицини / під ред. О.М. Очерedyкo, О.Г. Процек. – Вінниця: Тезис, 2007. – 410 с.
23. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я. – К.: «Здоров'я», 2002. – 359 с.
24. Програмні тестові питання з соціальної медицини та організації охорони здоров'я. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. – 316 с.
25. Соціальна медицина і організація охорони здоров'я (для студентів стоматологічних факультетів вищих медичних навчальних закладів України IV рівня акредитації. – К.: Книга плюс, 2010. – 328 с.
26. Флетчер Р., Флетчер С., Вагнер Э. Клиническая эпидемиология. Основы доказательной медицины. – М.: Медиа Сфера, 1998. – 352 с.
27. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік / МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – Київ, 2017. – 516 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- Всесвітня організація охорони здоров'я www.who.int

- Европейская база данных «Здоровье для всех» www.euro.who.int/ru/home
- Кохрейнівський центр доказової медицини www.cebm.net
- Кохрейнівська бібліотека www.cochrane.org
- Національна медична бібліотека США – MEDLINE
www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
- Канадський центр доказів в охороні здоров'я www.cche.net
- Центр контролю та профілактики захворювань www.cdc.gov
- Центр громадського здоров'я МОЗ України www.phc.org.ua
- Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх»:
<http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>
- Журнал British Medical Journal www.bmj.com
- Журнал Evidence-Based Medicine www.evidence-basedmedicine.com

8.ІНШЕ

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ:
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті:
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення здобувачами вищої освіти Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану: http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nac-poriad-pogl-vyv-dysc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ: http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті: http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

Інклюзивна освіта:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk

Академічна доброчесність:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk